

HZ. MUHAMMED (S.A.V.)'İN HAYATI DERSİ MÜZÂKERE KONULARI

Bu dosyadaki maddeler, 2014 Haziran döneminde yapılan mesleki çalışmalardan seçilmiştir. Bilindiği gibi Haziran döneminde; İHL Meslek Dersleri, DKAB ve Kültür Dersleri öğretmenlerimizin katılımıyla komisyonlar oluşturuldu. Bu komisyonlar, belirlenen ana başlıklar çerçevesinde ilgili dersleri müzakere ettiler ve dile gelen görüşler raportörler tarafından yazıya geçirildi. İllerde birleştirilerek gönderilen bu dosyalardan seçilen bazı önemli maddeler “Eylül-2014 Mesleki Çalışmalarda” öğretmenlerimizin görüş alışverişine ve müzâkerelerde bulunmasına esas olması için buraya alınmıştır. **Bu metin, yayınlanmış bir eser, akademik bir çalışma veya Din Öğretimi Genel Müdürlüğünce hazırlanan bir rapor değildir.** Ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde belirtilen mesleki çalışmalar çerçevesinde, alan öğretmenlerinin görüşlerinden oluşan ve birbirinden farklı teklifleri de içeren bir metindir. Emeği geçen öğretmenlerimize teşekkür ederiz.

1. ÖĞRETİM PROGRAMI VE KAZANIMLAR

- Öğretim programının incelenmesi sonucunda 5. sınıftan 8. Sınıfa kadar aşamalı olarak hazırlandığı görüldü. Belli ünitelerden itibaren soyut konuların ağırlığı dikkat çekiyor.
- Aynı konuların bir üst sınıftaki tekrarları kaldırılabilir ve bu tekrar konuların yerine Peygamberimiz (s.a.v.)'in sosyal ilişkileri konularına daha detaylı yer verilebilir.
- Vahyin geldiği ilk yıllardaki olaylar ve çekilen sıkıntılar örnek olaylar şeklinde detaylandırılarak verilmesi kazanımları güçlendirecektir.
- İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'ndaki kötü ahlaki durum yansıtılırken, Dünya'nın diğer bölgelerindeki olumsuz durumlara da değinilmesi gerekir.
- Dersin programı daha önceki yıllara göre daha somut ve güncel konularla daha uyumlu olduğu tespit edilmiştir.
- Sağlık Meslek Liselerinde, Lise 1 düzeyinde bir saatlik bir ders seçilebildiğinden iki saatlik olan bu derse yer verilememektedir.
- Dini literatürle ilgili terim ve kavramların kazanım anlamında programda yeterince yer alması sağlanmalıdır. Örneğin takva, ihsan vb.
- Müfredat programı genel anlamda ortaokul ve liselerde verimli geçmektedir.
- 1. Ünitelerde genel itibariyle kronolojik bilgiyle yetinilmiş, bu kronolojideki önemli hadiseler sebep-sonuç ilişkileri, sosyal ve bireysel etkileri açısından yorumlanabilir.
- 1. Üniteye Veda Hutbesinin Okuma parçası olarak değil de, bir başlık olarak verilmesi gerekir. Bu sebeple Veda Hutbesinin İnsan Hakları açısından işlenmesi ve değerlendirilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir.
- Özgürlük Ünitesi içerisinde kitle iletişim araçları ve sosyal medya kullanımında etik ilkeler, özgürlükler, sınırlar ile ilgili genişletme yapılabilir.
- 10. sınıfta 4 halife (Hulefa-i Raşidin) hakkında bir bilgi verilmelidir.
- Her sınıf düzeyinde ilk üniteye “Niçin Hz. Muhammed (sav)”, Sünnet kavramı ve sünnetin önemi konuları ilave edilebilir.
- 5. sınıfta 2. üniteye manevi temizlik konusuna da bir başlık açılabilir.
- İlgili ünitelerde Hilje-i Şerif, Şemail-i Şerif konuları da işlenebilir.
- Nisan ayına denk gelen ünitelere “Kutlu Doğum Programına Hazırlanıyorum” konusunun ilave edilmesi uygun olabilir.
- 6. sınıfta 2. Üniteye Helal –haram lokma kavramlarına da vurgu yapılmalıdır.
- Hz. Muhammed(sav) in inancı ünitesinde iman esasları Hz. Peygamber merkezinde bir bütün olarak verilmeli, amentü esasları işlenmelidir.

- 8. Sınıf 3. Ünite de yer alan Kuran'da dua ayetleri, peygamber duaları 2. ünite de işlenmelidir.
- Üniteler İslamiyet Öncesi-Mekke Dönemi-Medine Dönemi-Peygamberimizin Ahlakı şeklinde ünitelere ayrılması ve 2. ve 3. üniteye daha geniş yer verilmelidir.
- Programda sahabe hayatlarına da yer verilmelidir.
- Ders kitaplarında (s.a.v) ve (a.s.) şeklinde salâvata davet ifadeleri kullanılmalıdır. Sahiplenici ifadeler tercih edilmelidir. Hz. Peygamber ifadesi yerine Peygamberimiz ifadesi daha sıcak bir ifade olacaktır.

2. ÖĞRETİM YÖNTEM –TEKNİKLERİ VE ÖĞRETİM MATERYALLERİ

- Öğretmenlerin klasik siyer anlatımını aşması ve tematik siyer anlatımını uygulaması gerekir. Bir de, siyeri tarih anlatımından çıkarıp güncel hitap eden örnek olaylar üzerinden işlemek hatta sıcak ve güncel hadiseler ile irtibat kurmak öğrencinin derse olan ilgisini artırmaktadır.
- Anlatılan konu içerisinde verilen hadislerin öğrenci seviyesine uygun olarak yorumlanmasına dikkat edilmesi gerekmektedir.
- Peygamberimiz etrafındaki çocukların hayatlarından ilgi çekici örnekler seçilerek anlatılırsa derse olan ilginin artabileceği düşünülmektedir.
- Dersin daha etkili işlenebilmesi ve öğretim programının amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencilerin duyularına hitap eden görsel ve işitsel materyaller kullanılmalıdır. Dersler, okul imkanlarının elverdiği ölçüde bulmacalar, çalışma yaprakları, testler, denemeler, çizgi filmler, videolar, oyunlar, dramalar, bilgi yarışmaları, vb. ile zenginleştirilir. Ayrıca öğrencilerin soru yönelterek, fikirlerini paylaşarak derse aktif katılımları sağlanır. İstasyon tekniği ile “çevreyi resmetme, hikayeyi devam ettirme, şiir yazma” gibi başlıklarla konular dönüşümlü olarak sınıf içinde yapılır.
- Öğrencilerin işlenen konuyu ya da konuyla ilgili olayları analiz ederek açıkça ifade edilmemiş düşünceleri keşfetmeye çalışması sağlanmalıdır. Örneğin; kıssa, dinî hikâyeler ve tarihî bir olay işlendiği zaman kişilerin neden böyle davrandıklarını, ne düşünüyor olduklarını bulmak gibi.(Geri Plandaki Düşünceleri Bulma)
- Öğrencilerden işlenen konunun ana düşüncesini yansıtan bir slogan üretmeleri istendiği (Slogan Bulma)
- Öğrencilerin işlenen konuya ilişkin televizyon ya da gazete için tanıtıcı reklamlar, posterler ya da afişler tasarlaması olan (Reklam Hazırlama/Poster Afiş Hazırlama)

- Öğrencilerin işlenen konunun önemli noktalarını yansıtan şiir ya da öykü yazmaları (Şiir-Hikaye Yazma)
- Öğrencilerin işlenen konuyu, grafik, resim, karikatür, tablo, şema, şekil vb. herhangi bir görsel imge ile göstermesi (Görsel İmge Oluşturma)
- Öğrencilerin, işlenen konudaki ana düşünceleri, ilkeleri ya da anahtar sözcükleri önem sırasına koyması(Önem Sırasına Koyma)
- Öğrencilerin okudukları bir metin ya da izledikleri olaya başlık koyması, eğer varsa var olan başlığı değerlendirmesi(Başlık Bulma)
- Öğrencilerin işlenen konuları açıklığa kavuşturan örnekler vermesi (Örnek Verme)
- Öğrencilerin neyi ne kadar öğrendiklerini incelemesi, öğrenme sürecinin başındaki ve sonundaki düzeyine bakarak ne kadar gelişme gösterdiğini belirlemesi (Kendini Değerlendirme)
- Öğrencilerin sınıfta işlenen konunun işlenmemiş bölümüyle ilgili tahminlerde bulunma ve bu tahminlerin gerekçelerini açıklaması (Yordama Yapma)
- Öğrencilerin konu ile ilgili bulmaca hazırlaması ya da öğretmen tarafından hazırlanmış bir bulmacayı çözmesi (Bulmaca)
- Öğrencilerin, öğrenilenleri dramatize ederek göstermesi (Dramatizasyon)
- Öğrencilerin işlenen konuyla ilgili kişilere tavsiyede bulunması (Tavsiyede Bulunma)
- Öğrencilerin, öğrenilenler arasındaki farkları ya da benzerlikleri belirlemesi (Karşılaştırma)
- Öğrencilerin, öğrenilenleri kullanarak cevabı kaynaklarda olmayan problemleri çözmesi (Problem Çözme)
- Öğrencilerin öğrenilenlerle ilgili birbirlerine ya da bilgi alma amaçlı gerçek yaşamdaki insanlara sorular sorması ve bu sorulara cevap alması (Görüşme Yapma)
- Öğrencilerin, öğrenilenlerle ilgili mekânlara yaptıkları inceleme gezileri(Alan Gezileri)
- Konu ile ilgili başlıca kavramların, merkezi bir kavram etrafında birbirleriyle ilişkilerini gösterecek bir haritanın oluşturulması(Kavram Haritası Oluşturma)
- Öğrencilerin, öğrenilenlerle ilgili bir yargıyı destekleyici bilgileri toplaması, bu bilgileri çözümlemesi ve o yargıyı doğrulayan kanıtlar ve belgeler sunması(Kanıtlama)
- Öğrencilerin açık fikirli olarak bir konu, olay veya problem durumu hakkında düşünme ve mantıklı olup olmadığı endişesine kapılmadan olabildiğince çok sayıda fikir üretmesi(Beyin Fırtınası)

- Öğrencilerin, sözcüklerin ilk harflerinin bir şifre kavram, söz öbeği veya cümle verecek biçimde alt alta sıralaması(Akrostiş Tekniği)Ayrıca tüm bu uygulamalarla birlikte, empati kurma, değerlendirme, benzetim, günlük yaşamla ilişkilendirme, not alma, görüş tarama, gözlem, formülleştirme, haber toplama, önceki düşünceleriyle karşılaştırma, bildikleriyle bağ kurma, dosya oluşturma, öykü tamamlama, öğretim malzemesi hazırlama, çalışma yaprağı, koleksiyon yapma, hipotez oluşturma ve sınama, yıllık hazırlama, tersinden düşünme, anlaşma imzalama, pandomim, öğrendiklerini listeleme, proje, gazete çıkarma, yeniden yazma gibi uygulamalar etrafında öğretim etkinliklerinin uygulanmaya çalışıldığı tüm bu yöntem ve teknikler öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, okulun fiziksel yeterliliği ve çevre şartları göz önünde bulundurularak uygulanmaya çalışıldığı sonucuna varılmıştır
- Sunuş, anlatım, soru cevap, beyin fırtınası genel itibari ile bütün konularda kullanılan yöntemlerdendir. Bu yöntemlere dayalı sempozyum, gösteri, beyin fırtınası, soru cevap, kart oyunları ve münazara gibi tekniklerin çok güzel bir şekilde uygulanabileceği vurgulandı. Ahlakı özellikler anlatılırken video kullanılmaktadır. Görsel materyallerin kullanıldığı yöntemler (video, sunu, resim) öğrenciler üzerinde daha etkili olmaktadır. Farklı olarak gösterip yaptırma, yarışma, eğitsel oyunlar, rol oynama, altı şapkalı düşünme tekniği ve simülasyon yöntemi kullanılabilir.
- Derslerde konularla ilgili ayet ve hadislerin kullanılması, özellikle hadislere yer verilmesi, teknolojiden ve akıllı tahtadan yararlanılması,s unu, bilgi yarışması, film gibi vs.... öğretim materyallerinin kullanılması. Ayrıca öğrencilerin soru yönelterek, fikirlerini paylaşarak derse aktif katılımları sağlanabilir. Bunun yanında öğretmen tarafından hazırlanan dokümanlar öğrencilere verilebilir.
- Konu başlangıçlarında Kavram Haritalarının kullanılması dersin anlaşılmasını kolaylaştırabilir.
- Farklı kaynaklardan öğrencilere literatür çalışması yaptırılmasının, işbirlikçi öğrenme gruplarının, vızıltı grupları yönteminin, bilgi yarışmalarının bu dersin kazanımlarının elde edilmesine katkı sağlayabilir.
- Dersin akışına göre yöntem ve tekniklerin sık sık değiştirilerek öğrencinin dikkatini çekilmeye çalışılabilir.
- Akıllı tahtadan video, animasyon, sunu, grafik harita vb, materyallerden istifade edilerek ders somutlaştırılabilir.

- Ders kitaplarında kullanılan akademik dilin öğrencilerin anlamasını zorlaştırdığı, açık ve anlaşılır ifadelerle ders işlenmesinin önemli olduğu unutulmamalıdır.
- Öğrenciye gelecek derste işlenecek konu bir önceki dersten haber verilerek öğrencinin hazır bulunuşluğunun yeterli düzeyde olması böylelikle de derse daha iyi bir şekilde motive olması sağlanılabilir.
- Dersin girişinde bir önceki dersin tekrarı yapılabilir.
- Her ünite için sınıflar arası veya sınıf içi bilgi yarışmaları yapılabilir.
- Bilginin kalıcı hale gelmesi ve farklı soru türlerine yabancı olmamalarını sağlayacak olan yaprak test ve çalışma kâğıtları aktif olarak kullanmaları yararlı olacaktır.
- Bazı konularla ilgili çizelgeler oluşturulabilir.(Temizlik, Hadis Ezberi, Nezaket Kuralları vs...)

3. SOSYAL-KÜLTÜREL ETKİNLİKLER

- Okul dışı sosyal etkinlik alanlarının kısıtlı olduğu bölgelerde okul içi etkinliklerin artırılması gerekmektedir.
- Nisan ayında kutlu doğum programı etkinlikleri, sınıf ve koridorlardaki panolar öğrenciler üzerinde olumlu etkiler meydana getirmektedir.
- Derslere, üniversitelerden konunun uzmanı akademisyenlerin davet edilmesi öğrencilerin derse verdiği değeri ve ilgiyi artırmaya yardımcı olabileceği düşünülmektedir.
- Kutlu Doğum Haftası Çalışmaları kapsamında öğrencilerin bireysel ve grup olarak yapmış olduğu faaliyetler, Hz Muhammed'in Hayatını kalıcı ve doğru bir şekilde anlama noktasında belirleyici bir unsur olarak değerlendirilmelidir. Öğrencilerin bu faaliyetler sırasında hem kendileri açısından hem de hitap ettikleri grup açısından motivasyonları sağlanmaktadır.
- Daha çok (Kutlu Doğum) haftasındaki etkinliklere katılımın yoğun olduğu, diğer zamanlarda ise çevre temizliği, pano hazırlama değerler eğitimi kapsamında çalışmaların yapıldığı, kutlu doğum haftası boyunca müftülüklerle işbirliği yapılarak okullarda kitap sergisi yapılmasını uygun olduğu belirtilmektedir.
- Öğrencilere gerekli duyurular yapılarak mutlaka dönem içinde ilçe kütüphanesiyle irtibata geçerek öğrencileri kütüphaneye götürme ve eserleri tanıtmaya, araştırma yöntemlerini göstermenin öğrencinin yetişmesine, kültürlerinin artmasına ve sosyalleşmelerine ayrıca kütüphanelere olan ilginin artmasına katkı sağlamaktadır.

- Sivil Toplum Örgütleri tarafından MEB’den izinli “Her Sınıfın Bir Yetimi” vb. gibi sosyal etkinliklere katılım sağlanması öğrenciler arasında yardımlaşma ve birbirlerine etraflarındaki diğer mağdur insanlara karşı kayıtsız kalmama gibi davranışlar kazandırmakta bu da hedeflenen kazanımların gerçekleşmesini sağlayan önemli bir adım teşkil etmektedir.
- Hz. Muhammed’le ilgili konferansların düzenlenmesi öğrencilerin farklı bakış açılarına ve farklı anlatım biçimlerine muhatap olmalarını sağlamakta ve böylelikle hem dersin dinamizmi hem de öğrencilerin motive olmaları sağlanmaktadır.
- Yapılacak olan etkinlikler konusunda velinin de faaliyete dahil edilmesi, etkinliğin okul ile sınırlandırılmayıp hayatın diğer alanlarına da yansıtılması gerekmektedir.
- Öğrencilerle beraber sosyal ve bütünsel duyguları da pekiştirebilmek adına toplu taziye ve hasta ziyaretlerinde bulunabilmesinin faydası olacağı düşünülmektedir.
- Öğrencilerin röportaj yapma alışkanlığı ile daha adapte olmuştur.
- Bazı derslere İtrî’nin bestelediği salât-ı ümmiye okuyarak başlamak öğrencilerin dikkatini çekmektedir.
- Her ünite için slogan oluşturulabilir.
- Sahabilerin hayatı “ben kimim” yöntemi ile öğretilir.
- Dersin konularına göre okul içi ve dışı etkinlik düzenlenebilir. Örneğin Kimsesiz Çocukları Koruyup Gözetmek kazanımına bağlı olarak okulda yardımlaşma etkinliği düzenlenip ihtiyaç sahibi çocuklara yardımda bulunulabilir.
- Peygamberimize mektup veya şiirler yazdırılarak sınıflarda okutulabilir.
- Dönem sonu Hz. Peygamberin hayatına ilişkin öğrenilen bilgileri değerlendirmek adına her bir öğrencinin küçük bir kitap oluşturması sağlanabilir.
- Öğrencilerin ifade gücünü geliştirmeleri için zaman zaman bir hadis veya konu ile ilgili kompozisyon yazdırılıp değerlendirilebilir.
- Okulda Hz. Muhammed’in farklı özellikleri ile ilgili öğrencilerin yazdığı şiir, kompozisyon, karikatür, resim vb. gibi çalışmaların bülten hâlinde çıkarılması teşvik etmek, derse karşı ilgiyi artırmaktadır.
- Kitaplarda yer alan okuma parçaları çeşitli film, çizgi film şeklinde uyarlanarak öğrencilerin ilgisi çekilmeye çalışılabilir.

4. SINIF YÖNETİMİ - AKADEMİK BAŞARI VE ÖLÇME DEĞERLENDİRME

- Seçmeli Din Derslerinin notla değerlendirilmemesi öğrenciyi not kaygısından kurtardığı için olumlu görülmele birlikte alternatif maddi ve manevi isteklendirme araçlarının kullanılması gerekmektedir.
- Seçmeli derslerden sonra çocuğun davranışlarında olumlu değişimler olup olmadığı gözlenmeli her olumlu davranış sonrası ödüllendirilmesi veyahut taltif edilmesi uygundur. Bu dersler seçmeli olduğu için çocuğu yazılı veya sözlü metotlarla ölçmek mümkün değil, çocuğu ders içinde daha doğal ve farklı yöntemlerle gözlemleyip dönüt vermek faydalı olacaktır.
- Her ünitenin sonunda genel ölçme yapılarak sınıf içi ödüller verilebilir. Şube sayısının çok olduğu okullarda teşvik edici ödüller verilebilir.

5. MESLEKİ GELİŞME

- Siyer alanında yoğun çalışmalar yapan resmi ve sivil kurumların çalışmalarından yararlanılabilir.
- Hz. Peygamberin hayatını bütünüyle ele alan kitaplar olduğu gibi belli bir bölümünü inceleyen veya ahlaki ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Öğretmen, yayınlanan eserleri incelediğinde bu kaynaklara kolaylıkla ulaşacaktır.
- Programlar, içerik, materyal, yöntem ve teknikler çok önemli olmakla birlikte bütün bunları uygulayacak olan insan unsurdur. Bu noktada ders öğretmenlerine yönelik yapılacak her türlü çalışma son derece önem arz etmektedir.
- Mesleki gelişim için öğretmenlerimizin umre ziyaretlerinde kolaylıklar sağlanması için Diyanet İşleri Başkanlığının imkanları genişletilebilir.
- Diyanet İşleri Başkanlığının 2003 yılında Hz. Muhammed ile ilgili çıkardığı özel sayısında seksene yakın makale yer almaktadır. Öğretmenlerimiz bu eserden faydalanabilirler.